

Анализ на "Последна радост" - от Йордан Йовков

Публикувано от **Simonsita** на **08.02.2010**

Анализ на "Последна радост"

от Йордан Йовков

В разказа "Последна радост" Йордан Йовков отделя толкова място на предисторията на военните събития, на мирния предвоенен живот на гражданите, колкото и на самата война. Разказът е писан три години след свършването на войната, писателят се е освободил от тираничната сила на нейното присъствие в живота му, той не се чувства безусловно подчинен на нейната динамика.

Разочарованията изживени от автора се изразяват в особена позиция спрямо живота, която заема неговият нов герой в "Последна радост" – продавачът на цветя Люцкан.

Колкото нов и различен да изглежда, той в сравнение с героите от по-ранните разкази на Йовков, в които винаги изпъква на преден план нормалното и здравото, а не чудатостта, все пак той е свързан с тях – в стремежа си да опази връзката с миналото, с предишният си начин на живот, в който е можел да прояви най- щедро това, което е било негово душевно богатство. Люцкан изобщо не се мъчи да намери равновесие между копнежите си и представите си живота от преди и новата реалност, в която се е озовал. Той заживява изцяло със спомените си от предишните срещи и случки и всички възмущения, които те са му причинявали, а реалността на войната изчезва от погледа му. Изживява като на сън грубото й, сурово всекидневие, без да се включи истински в него, сякаш то не го засяга.

Неумението на Люцкан да се ориентира и да разбере какво става около него, липсата на практическа съобразителност са форма на неговата приспособимост към жестокото и неморално военно обкръжение. Неговата безпомощност прави грозотата на обстановката да се очертава по-рязко и недвусмислено.

Душевната нагласа на Люцкан и войната с нейните груби закони не могат да бъдат съгласувани. Те изцяло се изключват взаимно. Когато говорим за Люцкан и войната това изглежда като

противопоставяне на неравностойни величини – безпощадният валяк на едно огромно, неконтролирано движение и крехкото единично съществуване. Но тук в действителност са изправени един срещу друг два принципа: в безпомощният продавач на цветя е възплътена унизената и стъпкана поезия на човека. И тя все пак не можа да бъде лишена от достойнство.

Затварянето на Люцкан в неговият собствен свят е последната възможност за човека да съхрани безкомпромисно вътрешната си цялост в една разпокъсана действителност, в която са нарушени нормалните човешки връзки. Физическата немощ служи на желанието за откъсване от непоносимата реалност, в която са получили пълна свобода разрушителните инстинкти. Потиснатата жизненост на Люцкан става необходимо условие за реализирането на неговата духовна същност. Елементите, които изграждат представата на писателя за света в оня момент са така дълбоко и безнадеждно разединени, че това засяга и самата човешка личност, чиито основни страни вече не могат да се проявят в хармония.

Люцкан мечтае за живот, от който е бил откъснат насила. Мечтите му го насочват не към нещо ново, а към нещо познато и изживяно. И ако се връща с копнеж към спомените си, то не е защото предишният му живот не му е предлагал ограничения, а защото в него той е имал най-важното- бил е необходим сред другите хора. Имал е своето място в живота: той е принадлежал на празниците в него и сам ги е създавал. Според съгражданите си той се заема със задачата да им тълкува езика на цветята – собствените им чувства преведени на този език се преобразяват в нещо по-красиво и възвишено и те сякаш започват по друг начин да гледат и на себе си.

Предсмъртният устрем на Люцкан е към живота, действителната хубост на света. Радостта, която изпълва душата му в последния миг идва от това, че в невероятните и прекрасни кръгове е открил познатия малък цвят: “В угаснали вече поглед заблещука слаба искрица, устните се мъчеха да се усмихнат. Пръстите се разшаваха и бавно с мъчителни и отчаяни усилия се насочиха към засмения цвят, леко разлюлян от вятъра...”.

От този разказ става ясно, че мечтателите, хората устремени към някакъв по-различен свят, отвъд еднообразието на всекидневието си са били винаги близки на Йовков. Именно в “Последна радост” се очертава яснотата на въпроса: Кое е в действителност ненормалното – дали военната обстановка, която унищожава човешкия живот или този, който е неспособен да я разбере и да се приспособи към нея. Разрушителната сила на войната засяга самата сърцевина на живота: заедно със загиналите, изчезват от живота младостта и красотата –внушава разказът.

